

FODOK

FORUM

Hét blad voor ouders, familie en vrienden van dove kinderen - met of zonder CI

IN DIT NUMMER o.a.
Themadag 2016
Presentatie Divers Doof
Jaarverslag 2015

60 JAAR!

fodok

INFODOK • INFOLIO • FODOKJAARVERSLAG2015

IN DIT NUMMER

THEMADAG 2016

- 3 Hoofdlezing 'Vooruitstruikelen'
- 6 Workshop 'Opvoeden naar zelfstandigheid: een hele kunst'
- 8 Workshop 'Jong, doof en op avontuur'
- 10 Workshop 'Hoger onderwijs met grenzeloze mogelijkheden'

Passend Onderwijs: beleid en beleving

- 12 Workshop 'Soms is opgeven gewoon geen optie!'
- 14 Workshop 'Hoe overleef ik... school?'

16 Fotoimpressie Themadag 2016

18 INFODOK FODOKnieuws

20 5 Vragen aan... voormalige FODOK-voorzitters

23 Presentatie Divers Doof

24 INFOLIO Nieuws

25 Column Dick de Bruijn

27 Oproep: Penningmeester gezocht

28 JAARVERSLAG 2015

Redactioneel

De 60ste verjaardag van de FODOK valt samen met de geboorte van *Divers Doof*: eindelijk is de nieuwe stichting *Divers Doof* een feit, de samenwerking van de FODOK, de Stichting Plots- en Laatdoven en de Nederlandse Dove Jongeren. Op 20 mei presenteerde de nieuwe stichting zich. Het fotoverslag daarvan staat elders in dit nummer. FODOK en Plotsdoven geven de samenwerking al verder invulling door een kamer te gaan delen. Zo komen we elkaar nog vaker tegen en komen we steeds meer over elkaar te weten.

Er blijft nog wel genoeg te doen voor het bestuur van de FODOK, daarom zoeken we nog steeds nieuwe bestuursleden. Denk met ons mee over de toekomst voor de dove kinderen en meld je aan! Er is in zestig jaar veel veranderd en verbeterd, maar we zijn er nog steeds niet! Het VN-Verdrag voor de rechten van mensen met een beperking is door de Eerste en Tweede Kamer, maar hoe zal uitvoering gegeven worden aan dit Verdrag? Op dit moment kan een dove na z'n dertigste jaar geen opleiding meer volgen met een gebarentolk. Zal het Verdrag hier verandering in brengen? Dat zal in elk geval niet vanzelf gaan. Vooral Dovenschap houdt zich nu met het VN-Verdrag bezig, ook voor de toekomst van onze kinderen. Daar moeten we allemaal aan meewerken.

Op 10 september viert de FODOK het 60-jarig jubileum met een familiedag bij Natuurmonumenten in 's-Graveland. Je hebt de datum toch al gereserveerd? Horende broertjes en zusjes horen er natuurlijk bij, maar dove kinderen mogen ook dove/slechthorende vriendjes en vriendinnetjes meenemen.

Map van der Wilden

FODOK
60 jaar!

2016 **Zaterdag 19 maart**
Themadag 'In eigen hand' fodok

UITNODIGING
 De FODOK en de Nederlandse Druze jongerenorganisatie dit jaar weer een leuke en informatieve dag. Deze keer is het thema: **'In eigen hand'**.

PROGRAMMA

- **Workshop 'Voorzet structureren - op weg naar flexibel opvoeden'** door Maarten Vogelaar
- **Workshop 'Voorzet structureren - hoe het leeft in eigen hand'**
- **Workshops**
 • **Infocovermarkt**
 • **Leukje**
- **Kinderen en jeugdverenigingen** voor kinderen van 6 tot 10 jaar. Dit mag je niet missen!
- **De dag begint voor de FODOK met een algemene ledenvergadering (ALV) en voor de NGT met een Landelijk Jongeren overleg.**

WORKSHOPS

- **Beleg, Doel en op maat** door Caroline Jansen
- **Makkelijkheidsrecepten** door Michel Buisson en Jolanda van der Wal
- **ALV en een Paswoord Druze** door Karim Boussouf en Karim van Nissem (NGT)
- **Druze en ontwikkeling** door Lina Tawfik
- **Doel zijn vroeger en nu** door Michel Buisson, Elly Mubler-Engelmann en Thea Wijkman-Kraaijen (NGT)
- **In ga naar school en ik weet niet over Kaba van der Druze**
- **Opvoeden naar zelfstandigheid van beide kanten** door Corine Brinkman en Jolanda van Nissem
- **Wat betekent het?** door Anouk van der Wal
- **Wat betekent het school?** door Jolanda van Nissem en Jolanda van Nissem
- **Schikbewustzijn** door Jolanda van Nissem
- **Filosofische gespreksvoering** (Eenrichtse methode) door Victor Tams en Jolanda van Nissem
- **Leukje ontwikkelingen in de Druze wereld**
- **Ik ik later gaat het?**

Voor meer informatie en aanmelding:
www.fodok.nl/themadag

2016-03-19 Maart 19:00 - 2016-03-19 Maart 19:00
 Nederlandse Druze Jongeren Organisatie '19' • POB 24 Postbus 24000 • 1024 HA Amsterdam • 020-622 0200 • info@fodok.nl • www.fodok.nl

VOORUITSTRIJKELIEN - OP WEG NAAR FLEXIBEL OPVOEDEN

HOOFDLEZING van de themadag door Maarten Vogelaar, coach, trainer en relatietherapeut, maar ook tolk NGT. Hij geeft persoonlijke effectiviteitstrainingen over hoe flexibel in het leven te staan. Voor deze lezing heeft hij uit zijn trainingen een aantal punten gehaald om zijn publiek aan het denken te zetten. Zie ook www.naarmaarten.nl

Nutellagezin

Graag zien we onszelf als een 'Nutellagezin': gelukkige ouders met vrolijke kinderen. Altijd gezellig, iedereen blij, tevreden en goed in de omgang. Maar helaas, ... Soms worden we een 'zo-had-ik-het-toch-niet-gewild-gezin': het leven is namelijk niet altijd gezellig of leuk, ook al willen we dat zo graag.

Vroeg of laat worden we geconfronteerd met iets dat lastig is, wrijving geeft, waar je snel een oplossing voor wil hebben. Bijvoorbeeld iets dat te maken heeft met je dove of slecht-horende kind, in de opvoeding, op school, met vriendjes, in contact met familie.

Echte mensen

En wat blijkt...we zijn allemaal net echte mensen. Op het moment dat er druk of stress

komt, van binnenuit of van buitenaf, willen we daar het liefst vanaf of vandaan zijn: we willen immers niet ongelukkig zijn.

Stress, lichamelijke klachten, niet kunnen slapen, gebrek aan concentratie

Dan treedt in de hersenen een alarmsignaal in werking: er is een probleem waar we mee moeten dealen. Soms wordt het letterlijk te veel voor ons lijf: stress, lichamelijke klachten, niet kunnen slapen, gebrek aan concentratie.

We hebben de neiging om problemen te vermijden. We zorgen voor afleiding van dat voelen en denken door onszelf te verdoven. Is dat niet heel herkenbaar? Dat we geen nee

durven zeggen, situaties uit de weg gaan, piekeren, conflicten vermijden, onszelf sussen, of heel hard gaan werken en ons best doen?

Binnen- versus buitenkant

Die angst voor onbegrip en de angst om geen goede ouder te zijn, leveren stress op. Van buiten, gezien door een ander, laat die stress zich zien als boosheid. Dat is een belangrijk verschil tussen de binnen- en buitenkant. Tussen wat je voelt en wat een ander daarvan ziet. Van binnen stress en aan de buitenkant: verkramping en boosheid (naar je kind). We schrikken soms van onszelf: zo willen we niet zijn. Zo willen we niet opvoeden. Eenheid krijgen tussen binnen- en buitenkant, tussen wat je voelt en wat je ziet, kan alleen door kwetsbaar durven te zijn.

Wat is jouw strategie? Regels stellen aan jezelf? Overtuigd zijn: ik moet alles goed doen, ik mag geen fouten maken? Ik moet geduldig zijn, dan pas kan ik een goede ouder zijn? Omdat we graag de controle willen behouden, ons gedrag willen sturen, bedenken we daar (vaak onbewust) regels voor. Deze worden je eigen overtuigingen. Daaruit ontstaan gewoontereacties, je zit er (te veel) bovenop en je geeft te weinig ruimte om je kind iets zelf te laten doen. Vaak zijn die regels geïnspireerd door of gekopieerd naar hoe jouw ouders met jou omgingen.

Je mag imperfect zijn

Vooruitstruikelen

Maar wat dan wel? Wetende dat er geen medicijn is dat dit probleem kan oplossen? Dan maar beter 'vooruitstruikelen'. Dat geeft lucht en ruimte. Je mag van jezelf fouten maken. Je mag jezelf zijn, je mag imperfect zijn.

Wat wil je werkelijk? Voortstruikelen is af en toe onderuitgaan, maar is jezelf ook durven vragen:

- Wat voor ouder wil ik zijn?
- Hoe wil ik met mijn kinderen omgaan?
- Wat voor relatie wil ik met mijn kinderen?
- Hoe actief wil ik zijn in het leven van mijn kinderen?
- Wat voor partner wil ik zijn?
- Wat voor 'samen-opvoeden-relatie' wil ik?

Gedachtenstroom

Hoorde u dat stemmetje dat zei: 'Ja maar... in de praktijk is dat anders... en wat nu als...'

Dat stemmetje gaat de hele dag door. Het houdt niet op: 'al regent het diamanten, dan nog vinden we het zonde van de paraplu.' Het is nooit goed genoeg: we verzinnen er nieuwe regels voor onszelf bij. Terwijl we juist zo graag willen dat we ons genoeg voelen; dat we gezien en gehoord worden.

We nemen die innerlijke gedachtenstroom te serieus en we gaan ermee in discussie. Dat weerhoudt ons ervan te doen wat we werkelijk willen doen.

E N O N D E R T U S S E N W E R D E R D O O R D E K I N D E R E N D R U K

Hoe doe je dit eigenlijk richting je kinderen? Wil je echt contact hebben, je kwetsbaar opstellen, jezelf laten zien (een prachtig gebaar in gebarentaal!)?

T.O.B.: Toegankelijk, Ontvankelijk en Betrokken zijn

Dan kun je jezelf een aantal vragen stellen: durf ik het te laten zijn, door in het NU te zijn? Durf ik op te merken zonder te oordelen, durf ik te delen? Hier en nu zijn, denken en voelen. Wil ik echt contact met mezelf, met mijn partner, met mijn kind, dan is daar een drietal voorwaarden voor: T.O.B., Toegankelijk, Ontvankelijk en Betrokken zijn.

Empathie

Het verschil tussen sympathie en empathie wordt mooi geïllustreerd in een filmpje van Dr. Brené Brown: <https://www.youtube.com/watch?v=1Evvgu369Jw>.

De film eindigt met de conclusie dat verbinding maken, zonder oordelen, is wat we allemaal nodig hebben. Je kind, maar ook jijzelf, als volwassene. Geborgenheid, bescherming, nabijheid en veiligheid hebben we nodig om te ontdekken. Dat kan, als er een balans is tussen verbinding en autonomie, als we ons autonoom voelen in verbinding met elkaar en ons verbonden voelen als we autonoom zijn.

Dat is het echte contact dat we allemaal nodig hebben om te leven, om relaties aan te gaan, ook in de opvoeding. Om je lekker in je vel te voelen, autonoom en in verbinding. En daarvoor is moed nodig. Moed om er te zijn en jezelf te laten zien. En het risico nemen om elkaar de ruimte te geven, om keer op keer weer vooruit te mogen struikelen...

Henk Prevaes

G E T E K E N D , G E K N U T S E L D , G E S C H M I N K T , G E J O N G L E E R D . . .

Workshop door Corien Brokking en Silvia Hartzema

OPVOEDEN NAAR ZELFSTANDIGHEID: EEN HELE KUNST!

Silvia Hartzema is doof en heeft twee dove kinderen. Corien Brokking is horend; zij heeft vier kinderen (een horend, een slechthorend, twee doof). De inleiders willen ervaringen delen met de groep over opvoeden naar zelfstandigheid. Ze willen van de aanwezigen weten over welke punten ze willen doorpraten. Daarom vertelt iedere aanwezige iets over zijn/haar gezinssituatie en over welk punt hij/zij graag wil doorpraten. De groep bestaat uit ouders met een doof kind en een aantal dove jongeren.

Aandachtspunten

Via een woordweb worden verschillende aandachtspunten genoteerd. Punten die aangedragen worden zijn onder meer:

- Wanneer help je en wanneer niet als je kind een conflict heeft?
- Hoe stimuleer je dat je kind opkomt voor zichzelf?
- Hoe ga je om met zelfbeschikking?
- Loslaten, wanneer en hoe?

De twee workshopleiders delen veel eigen ervaringen, en dat gebeurt ook door de ouders.

Het is erg waardevol dat er dove jongeren aanwezig zijn die hun ervaringen delen en feedback geven; zij geven goede tips aan de ouders.

Loslaten, wanneer en hoe?

Een belangrijk punt waarover gepraat wordt, is het loslaten. Dove kinderen worden vaak wat langer in bescherming genomen dan horende kinderen van dezelfde leeftijd. Wanneer laat je ze alleen fietsen, met het openbaar vervoer reizen, naar de stad gaan? Er worden ervaringen uitgewisseld. Sommige dingen kun je eerst samen met je kind doen en dan het steeds meer zelf laten doen. Bijvoorbeeld een route eerst samen fietsen en dan op een afstandje erachter, voordat het echt alleen kan. Silvia noemt als voorbeeld de eerste keer alleen met de bus naar de stad: alles eerst goed doorspreken, dan een keer alles zelfstandig laten doen,

H E T E N E N A H E T A N D E R E K U N S T W E R K V E R S C H E E N . . .

maar wel achterin de bus meereizen en daarna alleen laten reizen.

De jongeren benadrukken hoe belangrijk het is om dingen zelfstandig te gaan doen. Daar leer je het meest van! Ze zijn erg tegen betuttelende ouders.

Een ander punt van aandacht is de communicatie. Tijdens verjaardagen is het voor dove kinderen vaak erg lastig. Niet iedereen kan gebaren en een doof kind voelt zich dan vaak buitengesloten. Corien vertelt dat ze vroeger vaak als tolk fungeerde, maar op een gegeven moment zijn ze bij familiebijeenkomsten een tolk gaan inzetten en dat beviel erg goed. Nu denkt ze: dat hadden we veel eerder moeten doen! Daardoor kunnen de kinderen zelfstandig met iedereen gesprekken

voeren en zijn ze niet meer afhankelijk van de ouder.

Dove kinderen krijgen vooral in een horend gezin minder informatie mee. Het is belangrijk om zoveel mogelijk te gebaren. Silvia vertelt dat zij oppasmoeder is van dove kinderen. Het dove kind wordt op die manier omringd door gebaren en dovencultuur.

Er wordt doorgepraat over het belang van gebaren gebruiken en manieren om gebaren te leren (cursus bij Hogeschool Utrecht, gebaar van de dag, mobilesigns.nl, gebarenles via de computer).

De jongeren vertellen dat het voor hen erg belangrijk is om regelmatig af te spreken met dove vrienden en vriendinnen. Het is heerlijk om zonder problemen te kunnen communiceren.

Waar bij horende kinderen veel vanzelf gaat, moeten dove kinderen dit soms echt leren.

Bijvoorbeeld als je in een nieuwe groep komt, hoe stel je je dan op? Er worden voorbeelden gegeven van het doen van rollenspellen. Soms moet je een situatie voordoen, voorspelen of bespreken, zodat het kind handvatten heeft. Het lijkt wel op de werkwijze die gebruikt wordt bij een autistisch kind (stap voor stap, structuur geven). Een van de jongeren vertelt dat ze ontzettend veel gehad heeft aan een cursus weerbaarheid via de ambulante begeleiding.

Heb vertrouwen in je kind en geef het de ruimte!

Veel ouders met een doof kind zitten vol vragen over de opvoeding van hun kind: doen ze het wel goed, pakken ze het goed aan? De aanwezigheid van drie zelfbewuste, zelfstandige jongeren, die heel duidelijk weten wat ze willen, geeft een heel positieve draai aan het geheel. Ze zeggen: 'Heb vertrouwen in je kind en geef het de ruimte!'

Karla van der Hoek

Workshop door Linde Terpstra en Caroline Smits

JONG, DOOF EN OP AVONTUUR

Caroline Smits is doof en heeft op Gallaudet gestudeerd. Ze studeert nu Internationaal Toerisme Management in Utrecht. Ze wil mensen ontmoeten en is dol op reizen. Linde Terpstra is doof, ze heeft de opleiding Sociaal Pedagogische Hulpverlening afgerond. Ze is daarna een jaar naar Denemarken geweest bij Frontrunners (www.frontrunners.dk) en ze heeft met dove kinderen gewerkt in Brazilië. Linde vertelt dat ze actie gevoerd heeft voor dove kinderen in Thailand. Ook is ze in Wit-Rusland geweest en heeft ze Wit-Russische gebarentaal geleerd. Caroline en Linde vertellen over hun passie voor reizen en wat daar allemaal bij komt kijken als je doof bent.

Wat doen ze naast het reizen?
Beiden doen vooral vrijwilligerswerk, hebben stage gelopen, gestudeerd en gewerkt. Ze vertellen enthousiast over de kampen van WFD (World Federation of the Deaf) voor jeugd van 17 tot 30 jaar en van EUDY (European Union of the Deaf Youth) voor kinderen van 9 tot 12 en jongeren van 13 tot 17

jaar. 95% van de deelnemers zijn kinderen van dove ouders. Zo'n kamp geeft een unieke ervaring: je krijgt een heel internationaal netwerk van dove mensen uit de hele wereld.

Een internationaal netwerk van dove mensen uit de hele wereld

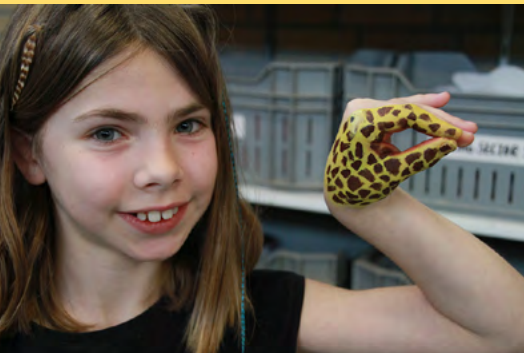
In het kamp wordt gecommuniceerd in Internationale Gebarentaal, maar ook wordt veel ASL gebruikt.

Hoe bereid je je voor?

Allereerst moet je uitzoeken waar je naar toe wilt. Natuurlijk moet er gewerkt en gespaard worden. Je moet een reisplan maken en een reisgenootje zoeken. Als je wilt studeren, kun je een beurs aanvragen. Zonder beurs kun je bijvoorbeeld niet naar Gallaudet.

Dan is het zaak om je heel goed voor te bereiden: vaccinaties, verzekering, een goede slaapplek en een netwerk zijn belangrijk. Ter inspiratie is het goed om tv te kijken en boeken te lezen.

Linde Terpstra

En je hebt natuurlijk een portie durf nodig! Als je in een hostel slaapt, bespaar je niet alleen kosten, je ontmoet ook makkelijker andere mensen. Je kunt vaak met schrift communiceren. Met een beetje wapperen en vertrouwen op je instinct kom je een heel eind!

Waar moet je op letten?

In bepaalde culturen kun je sommige gebaren beter niet gebruiken. Dat is even opletten. Verder moet je moet zorgen voor een contactpersoon

in Nederland. En natuurlijk moeten je financiën en begroting op orde zijn. Heb je genoeg geld? De GGD is een goede informatiebron voor vaccinaties, malaria en klamboegebruik, eten en water drinken.

Contact leggen met lokale dove mensen

Dan is er de kwestie van het gevaar. Je moet je goed op de hoogte stellen van de situatie in het land waar je naartoe gaat. Praat met mensen die er zijn geweest. Pas je aan, soms is het beter om een hoofddoek te dragen! Caroline heeft als dove vrouw ook wel enge situaties meegeemaakt. Het is daarom goed om in het land dat je bezoekt contact te leggen met lokale dove mensen. Zij willen je graag helpen. Vaak zijn ze arm en moet je wel je grenzen bepalen in hoeverre zij hen wil helpen (met geld bijvoorbeeld). Reizen vraagt flexibiliteit en aanpassingsvermogen. Je moet je kleding aanpassen aan de lokale cultuur. Het tempo is anders, vaak trager door de warmte.

Over communicatie

Zorg voor pen en papier, je mobiel is ook handig (Google Translate!). Een kaart van het land komt goed van pas. Je kunt ook dingen aanwijzen in de Lonely Planet. Het is handig om het adres van de Nederlandse Ambassade te hebben, naast dat van je ouders, maar ook dat van een ziekenhuis.

In het algemeen is het veel makkelijker om te communiceren met mensen in het Zuiden, veel makkelijker dan in Nederland. In sommige landen heb je als dove gewoon dezelfde beperkingen als horende mensen op het gebied van de communicatie: in Japan kan een horende immers evenmin makkelijk met Japanners communiceren! Kortom: gewoon doen die wereldreis!

Henk Prevaes

Workshop door Ottolien Roeleveld-Tilanus en Jeroen Smits

HOGER ONDERWIJS MET GRENZELOZE MOGELIJKHEDEN

Even voorstellen: Ottolien Roeleveld-Tilanus is doof. Ze heeft de havo gedaan bij Guyot in Haren, gevolgd door het vwo op het regulier onderwijs.

Sinds 2015 studeert ze Biofarmaceutische Wetenschappen in Leiden.

Jeroen Smits is slechthorend en heeft altijd regulier onderwijs gevolgd.

Hij is in 2010 begonnen met de studie Geneeskunde in Maastricht. Hij heeft de studie tot het Bachelor zonder al te grote problemen kunnen volgen. Groepsonderwijs met 12 mensen was echt moeilijk te volgen.

Dat lukte alleen met soloapparatuur en dankzij de ondersteuning van vrienden. In 2013 heeft hij een CI gekregen en daar heeft hij veel profijt van bij de coschappen die hij nu volgt. Hij wil straks onderzoek doen naar CI's bij professor Stokroos in Maastricht.

Iedereen verdient gewoon een plek in de maatschappij

Waarom deze workshop?

Het is niet makkelijk voor mensen met gehoorbeperking om deel te nemen aan de maatschappij. De maatschappij houdt helaas weinig rekening met je, maar wij vinden dat iedereen gewoon een plek in de maatschappij verdient. En de basis hiervoor wordt gelegd in het onderwijs, iedereen moet onderwijs kunnen volgen. Daarom gaan wij vertellen waar wij tegenaan liepen en wat er mogelijk is!

Praktische problemen

Ottolien: Een van de problemen waar we mee te maken kregen, is de praktische kant van werken met een tolk.

Denk bijvoorbeeld aan de positie van de tolk. Als je in een zuurkast werkt, sta je met je rug naar tolk en docent. Terwijl de docent je praktische tips geeft hoe je het aan moet pakken, kun je daar niets van zien! Een spiegel plaatsen in de zuurkast lost dit probleem betrekkelijk eenvoudig op.

Dan is er het gebruik van terminologie/vakjargon. Dit vergt een gedegen voorbereiding, omdat er vaak geen gebaren zijn voor die termen. Daarom moet je zelf gebaren vaststellen in samenwerking met het Gebarenteam en de tolk. Een goede (vaste) tolk helpt, zeker als deze vaardig is in het Engels! Dus kijken naar ASL-tolken en er vroeg bij zijn met aanvragen.

Wat ook helpt, is colleges goed voorbereiden en het overzicht van tolken in je agenda goed bijhouden.

Een derde probleem vormen de werkcolleges, waar het moeilijk is om de discussie goed te volgen. Dus de colleges goed voorbereiden en het digitale Blackboard zoveel mogelijk benutten. Aantekeningen overnemen van medestudenten. Daardoor is het mogelijk om de volle focus te richten op de colleges. Dat vergt ook extra inlezen in de studieboeken/wetenschapsforums en goede afspraken op papier zetten tijdens groepsprojecten.

Jeroen ondervond veel verschil in de fase voor de CI en de fase na operatie. Hij had eerst veel moeite met onderwijsgroepen met 10-12 mensen: ze praten

veel, door elkaar en soms te snel. Hij heeft de volgende oplossingen: eerst jezelf voorstellen, wie ben ik, wat is lastig bij doofheid en hoe kun je me helpen.

Hoe kun je me helpen

Dat leidt tot goede afspraken over onderwerpen waar je medestudenten je mee kunnen helpen, bijvoorbeeld duidelijk praten, een voor een, gebruik maken van soloapparatuur met meerdere microfoontjes. Gebruik maken van een andere kamer, bijvoorbeeld een vergaderkamer. En een goede notulist vragen, zodat je thuis kunt teruglezen wat er besproken is.

De hoorcolleges met 300 mensen, kunnen lastig zijn. Er is dan veel lawaai, een grote afstand van de spreker en de ringleiding doet het nooit! De oplossing hiervoor is om de soloapparatuur gewoon aan de docent te geven. Dat vinden ze nooit een probleem! Ga gewoon vooraan zitten, boeiend! Vaak zijn er ook videocolleges beschikbaar, kun je lekker rustig thuis kijken. Gebruik een schrijftolk, ook voor videocolleges. Tenslotte: vertrouw nooit op de ringleiding, dat geeft alleen maar stress!

Vertrouw nooit op de ringleiding, dat geeft alleen maar stress!

Tot slot: hoe ga je om met het sociale leven in de nieuwe stad. Studenten in groepen betekent snel praten, veel snelle grappen, en vaak (harde) muziek op de achtergrond. De oplossing is dat ze rekening moeten houden met je! Anders kun je beter verder kijken bij een andere groep. Ook belangrijk is om goed na te denken wat je wil doen en wat je aanspreekt. Er zijn verschillende soorten studentengroepen:

- studentenverenigingen, vooral gericht op gezelligheid, drank en feest;

- studieverenigingen, vooral gericht op jouw studie;
- sportverenigingen.

Wat kan de opleiding je bieden?

Er is altijd een studieadviseur. Het is heel belangrijk om bij het begin van de opleiding contact op te nemen met de studieadviseur. Hij/zij weet hoe de opleiding werkt en kan je helpen. Instellingen hebben een Bureau 'studeren met een beperking'. Goed om dat de eerste stap binnen de universiteit te maken. Zij geven vaak aan het begin van het collegejaar informatie en uitleg voor iedereen. Zij hebben veel ervaring, weten wat er mogelijk is en kunnen je in contact brengen met andere studenten met hetzelfde probleem. Ook bestaat er een nationaal Handicap en Studie-

expertisecentrum www.handicap-studie.nl, dit heeft veel kennis in huis om je te helpen.

En er zijn overheidsinstanties die je kunnen helpen: het UWV, tolken en schrijftolken. Als je nog geen 30 bent, kun je 100% tolkinzet vergoed krijgen van het UWV. Voor de tolkinzet is goed plannen essentieel, je moet zelf initiatief nemen. Ondersteuning kan je ook krijgen van het SES (vereniging voor dove en slechthorende studenten), dat een databank heeft om vragen te beantwoorden. En er is zelfs een Werkgroep Tolk in het Hoger Onderwijs!

Veel succes in het Hoger Onderwijs!

Henk Prevaes

Workshops over Passend Onderwijs: beleid en beleving

SOMS IS OPGEVEN GEWOON GEEN OPTIE!

Twee ervaren Auris-medewerkers vertelden op de themadag over hun ervaringen met Passend Onderwijs: Karin Bezemer (ambulante dienstverlener) en Karin van Vianen (teamleider op de Polanoschool). En twee dove jongeren (Jantine Brokking en Eva Prevaes) deelden hun ervaringen in speciaal en regulier onderwijs. Een interessant tweeluik!

Passend Onderwijs in de praktijk: wat houdt het in?

Cluster-2-specifieke hulp richt zich op de onderwijsbehoefte van de leerling en de ondersteuningsbehoefte van de school. Bij de onderwijsbehoefte van de leerling kun je denken aan communicatieve redzaamheid, sociaal-emotionele ontwikkeling en welbevinden, maar ook aan leren lezen en leren leren. Terwijl de school behoefte kan hebben aan meer inzicht in de gevolgen van de auditieve beperking, begeleiding bij het aanpassen van het aanbod van de lesstof of de manier van instructie en het omgaan met hoorapparatuur.

Partnerschap staat centraal: veel mensen zijn betrokken en de ambulante dienstverlener is daarbij spin in het web. De AD'er stelt samen met alle betrokkenen het OPP (ontwik-

kelingsperspectief) op. De onderwijsbehoefte wordt in kaart gebracht (Wat heeft dit kind met deze ouders op deze school nodig?) en ook de hulpvraag van de school (Wat hebben de mensen op deze school nodig om deze leerling goed te begeleiden?).

Binnen Auris wordt de expertise van ambulante dienstverleners op peil gehouden door bijvoorbeeld collegiale consultatie, expertise-uitwisseling met diverse disciplines, coaching, specifieke scholing (zoals communicatie en hoorhulpmiddelen). Er is een grote orthotheek met actuele informatie.

Medium settings bij Auris

Een medium onderwijssetting is een tussenform waarin elementen van speciaal onderwijs worden aangeboden in een reguliere setting aan een groep leerlingen. Die groep kan differentiëren in leeftijd en grootte. De leerlingen volgen voor een deel het reguliere curriculum en voor een ander deel krijgen ze aangepaste lessen. Om zo'n setting te realiseren, moeten bepaalde

voordelen wijken. Thuisnabij onderwijs is bijvoorbeeld niet te realiseren vanwege de kleine en verspreid wonende doelgroep. Bij Auris wordt de medium setting ingericht in Utrecht en Rotterdam.

De voordelen van een medium setting voor de leerling zijn:

- samen met dove en slechthorende leeftijdgenoten onderwijs volgen op een reguliere school;
- ondersteuning van gebaarvaardige Cluster-2-medewerkers (leerkracht/logopedist/assistent) door middel van co-teaching en coaching van de reguliere leerkrachten, pre-teaching van de leerlingen en het delen van specifieke kennis over hoe dove en slechthorende leerlingen het beste kunnen leren;
- het vak NGT staat op het rooster (doeltaal) en is instructietaal;
- het vak CIDS (Culturele Vorming en Identiteit voor Doven en Slechthorenden) staat op het rooster;
- er wordt gebruik gemaakt van soloapparatuur, tolken NGT of NmG en er is extra aandacht voor sociaal-emotionele ontwikkeling.

Op deze manier kan de expertise geborgd blijven en worden de Dovencultuur en NGT behouden. De reguliere school wordt langzaam ervaren in het bedienen van dove en slechthorende leerlingen, waardoor een veilig klimaat ontstaat.

Ouders houden de mogelijkheid om met een medium arrangement aan te kloppen bij een samenwerkingsverband in de buurt. Als de reguliere school de leerling wil plaatsen, wordt met de Ambulante Dienst en het samenwerkingsverband gekeken naar wat de school en de leerling nodig hebben om het onderwijs vorm te geven.

Aan het eind van dit schooljaar zijn de twee overgangsjaren naar Passend Onderwijs voorbij. Wat is er inmiddels allemaal veranderd? Een kort overzicht vanuit Auris:

- Leerlingen krijgen niet meer vanzelfsprekend een indicatie voor drie jaar (met daaraan verbonden een bepaalde hoeveelheid geld voor de school en voor de ambulante dienstverlening), maar een arrangement voor een of twee jaar, licht of medium, om aan de onderwijsbehoefte van de leerling en de ondersteuningsbehoefte van de school tegemoet te kunnen komen.
- Er is budgetfinanciering voor de ambulante dienst op basis van leerlingentelling van een aantal jaren geleden. Dus alle aangemelde leerlingen moeten begeleid worden vanuit dit budget.
- De indicatie doof of slechthorend is niet langer leidend: voor het toekennen van een arrangement worden de Siméa-criteria nog steeds gehanteerd in samenhang met de onderwijsbehoefte van de leerling en de ondersteuningsbehoefte van de school.
- Er wordt geen indicatie meer afgegeven door een landelijke Commissie, maar een Cluster-2-Commissie van Onderzoek besluit of een arrangement wordt toegekend en zo ja, welk.
- Er zijn minder adviesgesprekken, verslaglegging, observaties, maar er is meer directe begeleiding aan de leerling, meer directe coaching van de leerkrachten en onderwijsassistenten gericht op de ondersteuningsbehoefte.
- Cluster-2-instellingen gaan een partnerschap aan met ouders en de reguliere school. Dat betekent dat ouders, school en AD-diensten samen zorgen dat dove en slechthorende leerlingen hun plek vinden in het regulier onderwijs.
- Als de leerling naar een reguliere school gaat, heeft de reguliere school zorgplicht en is verantwoordelijk voor deze leerling. Deze basiszorg is van de school zelf. Auris heeft een ondersteuningsplicht aan deze school en brengt de expertise van Cluster 2 in.
- In de voorgaande jaren is veel tijd en moeite geïnvesteerd in kennisoverdracht en kennisvergroting van de reguliere school. De groep van dove en slechthorende leerlingen is klein, maar ook divers. Een school die een of twee dove leerlingen krijgt binnen een aantal jaar bouwt wel wat expertise op, maar toch nog heel weinig. Elke dove leerling heeft weer een andere onderwijsbehoefte! Scholen kunnen niet uitgaan van een continu aanbod van dove of slechthorende leerlingen.
- Na de invoering van Passend Onderwijs is in sommige gevallen een deel van het budget van Auris overgeheveld naar de reguliere scholen. Deze scholen zijn goed in staat om de leerlingen zelf te begeleiden. Leerkrachten en onderwijsassistenten worden hierbij gecoacht door de ambulante dienstverlener. Op de overige scholen voert Auris de begeleiding op het gebied van de Cluster-2-expertise zelf uit.

Workshop

HOE OVERLEEF IK... SCHOOL?

Eva Prevaes volgde de havo op Guyot in Haren en zit nu op een regulier vwo in Arnhem. Jantine Brokking, die nu op de pabo in Leiden zit, ging juist halverwege het reguliere vwo naar Haren. In Haren was iedereen gelijk, ze vond er haar eigen identiteit en kreeg lekker de tijd om echt te puberen. Ook Eva benadrukt het belang van het vinden van je identiteit: ze heeft dove vrienden en dat is belangrijk. Bij haar eerste bezoek aan Guyot wist ze meteen: 'Hier wil ik heen!' Op de reguliere school voelt ze zich soms best eenzaam en het is ook vermoeiend.

Steeds op je tenen lopen is niet goed

Jantine: 'Maar al die ervaringen hebben me gevormd zoals ik nu ben! Ook het regulier onderwijs was een goede ervaring.' Het is wel jammer dat het speciaal onderwijs vaak een lager niveau heeft, anderzijds: identiteit is zo belangrijk en steeds op je tenen moeten lopen is echt niet goed! En wat nu als het dovenonderwijs niet meer zou bestaan, vragen aanwezige ouders. Dan moet je zorgen dat je dove kind sport of andere dingen samen met andere

dove kinderen doet, is het advies. Een echte oplossing voor de soms moeizame communicatie in de pauzes is er eigenlijk niet. Soms proberen ze anderen duidelijk te maken wat doofheid is. Maar mensen vergeten dat snel weer. En als je goed praat, denkt men al snel dat je alles meekrijgt. Jantine adviseert: 'Vertel ieder jaar opnieuw over je doofheid, neem zelf het initiatief en wees open!' Eva: 'Ik maak aan een paar mensen duidelijk wat ik wel en niet kan, maar niet aan iedereen. Ach, en ik ben alleen maar doof, dat is alles!' Over tolken zijn Jantine en Eva niet altijd tevreden, maar dan moet je duidelijk durven zeggen: 'Jij past niet bij mij!' Je moet goede afspraken maken met je tolk en je verwachtingen en je grenzen duidelijk maken.

Eva en Jantine benadrukken het belang van ervaringen uitwisselen met andere dove jongeren. Hun advies en dat van andere dove

jongeren aan de ouders is: 'Geef je kind een kans om te kiezen. Breng je kind met allebei de werelden, horend en doof, in contact. Geef ze een goede basis, opdat ze weten wie ze zijn! Sociaal-emotionele ontwikkeling is belangrijker dan onderwijs. Het onderwijsniveau is immers altijd nog in te halen!'

Mariën Hannink

Tips van Eva en Jantine:

- Goede tolk vinden
- Goede ambulante begeleider vinden
- Initiatief nemen
- Doorzetten ('Soms is opgeven gewoon geen optie')
- Contact houden met dove vrienden

Workshop over Hulpmiddelen

IK GA NAAR SCHOOL EN IK NEEM MEE...

De workshop wordt gegeven door **Karla van der Hoek, specialist Hulpmiddelen en Vergoedingen van GGMD HOORinfotheek**. Zij geeft een aantal tips die handig zijn voor de dove leerling op school.

Wakker worden!

Het begint ermee dat de leerling op tijd wakker wordt. Er zijn zat jongeren die door de ouders wakker gemaakt worden of die met een mobieltje onder het kussen liggen omdat ze via de mobiel wakker getrild worden. Er zijn echter prima trilwekkers te verkrijgen. Het is zelfs mogelijk om een trilwekker te laten reageren op het signaal van de deurbel of rookmelder. Een trilwekker wordt vergoed door de zorgverzekering.

Tolk op afstand

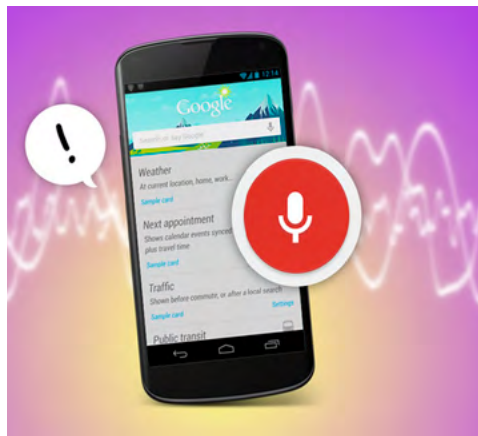
Om de les te kunnen volgen, worden tolken ingezet. Dit is een bekend hulpmiddel. Soms moet uit ervaring blijken of een schrijftolk of gebarentolk het handigst is. Er zijn ook wel eens onverwachte momenten op school dat een tolk nodig is (bijvoorbeeld een gesprek met de leerkracht, of een werkgroepje) maar dat er geen tolk geregeld is. Op die momenten kan een tolk op afstand handig zijn. Via de smartphone, computer of tablet kan een tolk direct opgeroepen

worden. Let wel, je moet wel een klantaccount hebben bij Tolknet en een abonnement hebben op Signcall. Dit abonnement wordt vergoed door de zorgverzekeraar. Voor meer informatie zie: www.tolknet.nl/tolk-regelen/tolken-op-afstand/tolkmatch-direct

Spraakherkenning

Kom je er niet uit tijdens een gesprek met een klasgenoot of een leerkracht, dan kun je ook spraakherkenning inzetten via smartphone of tablet, waarmee gesproken taal wordt omgezet in geschreven taal. Op elke Android of iOS smartphone / tablet zit spraakherkenning, zolang je maar wifi of 4G hebt.

Roger pass
around mic

Solo klas

Soloapparatuur

Leerlingen die soloapparatuur gebruiken in de klas hebben soms het probleem dat de leerkracht wel goed verstaan wordt, maar dat de reacties van de kinderen uit de klas niet goed gehoord worden. Bij de Inspiro soloapparatuur kan een losse microfoon gebruikt worden (Dynamic). De audiohub is een apparaatje dat zorgt dat het geluid van het Digibord naar de dove leerling gezonden wordt. Er bestaat ook soloapparatuur waar meerdere zenders ingezet kunnen worden, zoals de Roger pen en 1 of meer clip-on microfoons of het Comfort Digisysteem met meerdere microfoons.

Roger Audiohub

Streamers

Bij een aantal hoortoestellen en CI's zijn streamers te gebruiken. Deze streamers kunnen ervoor zorgen dat geluid van audioapparatuur, telefoon of een spreker direct in het oor terecht komt. Dit kunnen handige hulpmiddelen zijn om even iets te beluisteren op de computer of iPad. Het is ook een handig hulpmiddel voor gebruik van de mobiele telefoon.

Vragen hierover? Neem contact op met hoorinfotheek@ggmd.nl.

Karla van der Hoek

Roger pen

THEMADAG2016

Een dag vol informatie...

Een dag vol plezier en spel...

En een dag om je vrienden te ontmoeten!

INFODOK

FODOKNIEUWS

Deze rubriek bevat korte berichten over wat er binnen (en buiten) de FODOK speelt. In veel gevallen vind je op onze website www.fodok.nl meer informatie.

derde prijs werden gewonnen door Casey Goos uit Winschoten en Kiki Hagoort uit Hendrik-Ido-Ambacht. Paul van Loon reikte de prijzen uit. Alle bezoekers van de *LeesVertelwedstrijd* werden in stijl ontvangen. Voor de deuren van het theater stond een limousine, de rode loper lag uit en alle namen van de finalisten waren af te lezen op Hollywoodsterren. Alles

LEESVERTELWEDSTRIJD 2016

Op 28 mei vond de spannende finale plaats van de *Nationale Lees-Vertelwedstrijd 2016*. Tien finalisten streden in theater de Meervaart om de titel 'Superster Verhalenverteller 2016'. Doven, slechthorenden én horenden kwamen uit het hele land om hun favoriet aan te moedigen. Na een spannende show werd de winnaar bekend gemaakt: Amy Stoel uit Zaandam. De tweede en

was in stijl: de theatershow was verpakt in een hilarische Hollywood-filmproductie, de finalisten droegen hun boek voor in gebarentaal tussen filmische decorstukken en de prijsuitreiking deed niet onder voor een Oscar-uitreiking. En natuurlijk was het Jeugdjournaal van de partij, zie: jeugdjournaal.nl/artikel/2107906-vertelwedstrijd-in-gebarentaal.html. De *Leesvertelwedstrijd* wordt mede mogelijk gemaakt dankzij de leesbevorderingssubsidie, die de FODOK jaarlijks aanvraagt bij het ministerie van OCW.

NOG MEER (MAAR OOK MINDER...) LEESBEVORDERING

In het kader van de leesbevordering door de FODOK verscheen de laatste *FODOK-keuzelijst* (nummer 16) met een nieuw overzicht van leuke en toegankelijke boeken (zie ook www.fodok-keuzelijst.nl). Ook wordt er weer gewerkt aan drie mooie boeken voor de *Troef-reeks*. Voor de *Troef-reeks* zou dit zomaar het laatste jaar kunnen zijn: het ministerie van OCW heeft aangekondigd met ingang van 2017 te willen stoppen met de subsidie hiervoor en deed dat voor 2016 al met de subsidie voor de algemene leesbevorderende activiteiten en de FODOK-keuzelijst. De FODOK betreurt dit besluit van het ministerie zeer.

KWALITEIT ZORGINSTELLINGEN MG-DOVEN

Eind 2015 verscheen het eindverslag van het *Samen-Sterk-deelproject Zorg*, waarin ook verslag gedaan werd van een door de FODOK verricht onderzoek naar de kwaliteit van de zorg in zorginstellingen voor MG-doven. In het algemeen kan gezegd worden dat zowel ouders als medewerkers redelijk tevreden zijn over het zorgaanbod voor MG-dove cliënten. Wel werd soms opgemerkt dat de bezuinigingen in de zorg hun tol beginnen te eisen.

Een aantal aandachtspunten kwam in de hele breedte naar voren:

- Scholing van het personeel op 'doof-specifieke' zaken. Het personeel gaf meermalen aan dat dat beter en soms frequenter kan. Een aantal dove medewerkers meldde behoefte te hebben aan ondersteuning bij het verbeteren van het geschreven Nederlands.
- Instellingen staan in de wijk, maar hebben daar doorgaans nauwelijks contact mee. De meerwaarde van het in de wijk wonen is dan zeer beperkt.
- In samenhang met het vorige punt: vrijwilligers worden moeizaam geworven. Vrijwilligersbeleid ontbreekt in het algemeen, daar valt nog veel te winnen.
- Dagbesteding en werk schieten meer dan

eens te kort ten aanzien van de communicatie; cliënten kunnen niet altijd communiceren met hun begeleider. Misverstanden en frustraties die daaruit voortkomen kunnen escaleren en dragen sowieso niet bij aan het welbevinden van de MG-dove cliënt.

- Vrijtijdsbesteding krijgt op veel plekken onvoldoende aandacht: er is soms alleen een regulier aanbod, er is weinig gebaarvaardige ondersteuning en er zijn weinig keuzemogelijkheden.

De FODOK is met de instellingen in gesprek over verbeteringen op de genoemde terreinen. Het eindverslag én de lijst van kwaliteitscriteria, die door de FODOK in samenspraak met ouders is opgesteld, zijn op te vragen bij de FODOK.

FODOK 60 JAAR: FEESTDAG OP 10 SEPTEMBER!

De FODOK bestaat dit jaar 60 jaar! Dat vieren we op zaterdag 10 september 2016 van 11 tot 16 uur met een leuke dag voor dove kinderen met hun ouders bij Natuurmonumenten 's-Graveland, bij het Bezoekerscentrum Gooi en Vechtstreek. Horende broertjes en zusjes zijn natuurlijk ook welkom en je mag dove of slechthorende vriendjes meenemen, met of zonder CI. Ook MG-dove kinderen zijn welkom. Er zijn diverse leuke natuuractiviteiten en er is veel gelegenheid voor onderling contact. Opgeven is noodzakelijk (i.v.m. het bestellen van de taart!). Op onze site www.fodok.nl vind je alle informatie en daar kun je je ook opgeven!

**FODOK
60 jaar!**

**We zien je graag op deze
feestelijke en avontuurlijke dag!**

VIJF VRAGEN AAN... VOORMALIGE FODOK-VOORZITTERS

RITA BRUNING

1 Voorzitter was ik tot 1997. Dat staat althans op de oorkonde die ik bij mijn afscheid kreeg. Maar sinds wanneer? Ergens rond 1977? Ik heb het niet bijgehouden.

2 Bij de FODOK kwam ik eenvoudig doordat de Oudervereniging Effatha mij afvaardigde. Ik was nog onervaren en - geloof het of niet - zo verlegen dat ik mijn mond nauwelijks open durfde te doen. Dat was niet heel bezwaarlijk, want bij de federatie, die de naam FODOK nog niet droeg, gebeurde niet zo heel veel. Tussen de vijf afgevaardigden werden voornamelijk gegevens uitgewisseld over het onderwijs in de doveninstituten. Vijf scholen, de wereld was nog overzichtelijk. En eens per jaar werd gezamenlijk een school bezocht.

3 Ach, trots? Er is veel om op terug te kijken: de revolutionaire sprookjes in gebaren, de leesbevordering en nog zoveel meer; het is moeilijk om een keuze te maken.

Voor de FODOK was een heel belangrijke stap dat het lukte om overheidssubsidie te krijgen waarmee we een bureau konden oprichten, met de onvolprezen Els van der Zee als eerste medewerkster. Zo verhuisde de FODOK van mijn achterkamer naar Utrecht, naast de Dovenraad. Met een degelijke schrijfmachine en een eigen telefoon! De FODOK werd een professioneel werkende organisatie waar rekening mee gehouden moest worden.

Buitengewoon veel energie en jaren werk hebben we gestoken in het toegankelijk maken van de geestelijke gezondheidszorg, de GGz, waar dove kinderen en volwassenen tot dan toe niet terecht konden. Wij ontdekten dat er geen psycholoog of psychiater was die bekend was met de gevolgen van prelinguale doofheid of die met doven kon communiceren, ook al dachten ze zelf soms van wel, helaas.

We lieten het er niet bij zitten. Met GGz-vertegenwoordigers, Dovenraad, scholen en overheid richtten we het Platform Psychische Hulpverlening aan Doven op, onder voorzitterschap van de FODOK. We lieten onderzoek doen, organiseerden conferenties - nationaal en Europees - en hielpen bij nascholingen. Met toewijding van velen ontstonden er intramurale en extramurale afdelingen voor doven, gespreid over het land. Speciaal voor dove kinderen werd een afdeling gebouwd bij Curium in Oegstgeest, het Academisch Centrum voor Kinder- en jeugdpsychiatrie. Artsen en andere hulpverleners werden aangesteld en bijgeschoold, tarieven werden na veel duwen en trekken aangepast. 'De Vlier' werd een schoolvoorbeeld waar buitenlandse hulpverleners kwamen kijken. Totdat hoogleraar-directeur Treffers van Curium met emeritaat ging. Zijn opvolger Vermeiren vond dovenzorg onzin: met een ruk trok hij de stekker eruit.

De Vlier was niet de enige GGz-instelling voor doven die rimpelloos onder water verdween. Deze terugblik is er dus een met zeer gemengde gevoelens, maar in elk geval is de noodzaak voor gespecialiseerde psychische hulpverlening door de FODOK op de kaart gezet. Helemaal verdwijnen zal het niet meer. >>> pag. 22

1 Wanneer was je voorzitter van de FODOK?

2 Waarom kwam je bij de FODOK?

3 Op welk resultaat bij de FODOK ben je het meest trots?

60 jaar
FODOK!

ROB DE JONG

1 Ooit, in de zeventiger jaren, kwam ik Rita Bruning tegen bij een buitenactiviteit van de oudervereniging Effatha. Toen zij van mij hoorde dat ik wel wat vrije tijd aan vrijwilligerswerk wilde besteden, heeft zij er, binnen de kortste tijd, voor gezorgd dat de Oudervereniging Effatha mij als hun vertegenwoordiger ging afvaardigen naar de FODOK. Een paar jaar later werd ik opgenomen in het bestuur. Na heel veel jaren bestuurslid te zijn geweest, ben ik Rita Bruning opgevolgd als

voorzitter. Mei 1999 ging na enig aandringen mijn wens in vervulling het stokje te kunnen overdragen aan een ouder van een jonger kind: Toine van Bijsterveldt.

2 Wat mij boeide aan het werk van de FODOK was dat het geen praatclub was maar dat er dingen tot stand gebracht konden worden. Dan denk ik aan het vele voorlichtingsmateriaal dat voor de diverse leeftijdsgroepen is uitgebracht. Aan het in Nederland introduceren van PAD bij de doveninstututen. Aan het periodieke overleg met de directeurs van de instituten. Aan de contacten met staatssecretarissen en woordvoerders van politieke partijen om hen steeds weer uit te leggen hoe gecompliceerd de handicap 'doof' is en hoe belangrijk het was dat zij daar aandacht en tijd aan zouden besteden. En onze projecten ook financieel zouden ondersteunen. Een proces dat na iedere Kamerverkiezing weer opnieuw moest worden uitgevoerd. Een psychologe van een doveninstituut omschreef de FODOK in haar proefschrift als een geweldig belangrijke luis in de pels. Wij hebben dat als een geweldig compliment ervaren.

3 Persoonlijk ben ik heel blij geworden van de gezinsdagen in Ouwehands Dierenpark in Rhenen en een paar jaar later in een scholengemeenschap in Tiel waar ik mij persoonlijk heb beziggehouden met de organisatie van het kinderprogramma. >>> pag. 22

TOINE VAN BIJSTERVELDT

1 Van 1999 tot 2012.

2 Mijn toenmalige vrouw Cora zat in het bestuur van de oudervereniging Noord, en ging van daaruit naar vergaderingen van de FODOK. Zij zei dat dit meer iets voor mij was dan voor haar.

3 Dat de FODOK in de loop van haar bestaan de gebarentaal geaccepteerd heeft gekregen in Nederland. Dat de samenwerking met andere belangenorganisaties verbeterd is. Dat de FODOK altijd goede medewerkers en een stabiel bestuur heeft.

>>> pag. 22

4 Wat is volgens jou de belangrijkste kernwaarde van de FODOK?

5 Hoe gaat het nu met je en wat is je voornameste bezigheid?

60 jaar FODOK!

VERVOLG RITA

4 De kernwaarde van de FODOK lijkt me eenduidig: belangenbehartiging ten behoeve van dove kinderen. Maar de wegen zijn zeer divers. Ik zie daarbij geen scheiding tussen activiteiten die gericht zijn op verbetering van onderwijs en welzijn enerzijds en ondersteuning van ouders anderzijds, want dat is immers ook een belang van het kind. Daarom was een van de eerste ondernemingen van de FODOK-met-bureau het maken van een reeks boekjes 'van ouders voor ouders', waar ook deskundigen uit het veld aan meewerkten. Het belang van het dove kind begint in het gezin.

5 Het gaat heel goed. Dat klinkt misschien eigenaardig als je bedenkt dat de mij dierbare man met wie ik 55 jaar getrouwd was een paar maanden geleden overleed. Dat is verdrietig. Maar net zo goed als ik in de doofheid van mijn kind en die van anderen de motivatie vond om de handen uit de mouwen te steken, vind ik dat het alleen-zijn veel mogelijkheden biedt in de 'wijde wereld': optrekken met vrienden en familie, naar lezingen en theater gaan... Verder ben ik actief in een Amnesty-groep, doe de eindredactie van de Beeldbank van de Historische Vereniging Oud Leiden, ondertitel tv-programma's voor doven en slechthorenden en schrijf verhalen met een bizar tintje. En 'gewoon' bezig zijn met tuin, poes en huis (in die volgorde) geeft rust. Behalve wanneer mijn dove zoon komt klussen, want de rollen van de 'zorg' zijn nu, op mijn 77^e, voor een groot deel omgedraaid.

VERVOLG ROB

4 De kernwaarde lees je al bij de vorige vragen, de belangen van ouders van dove kinderen behartigen in de meest brede zin van het woord.

5 Ondanks enkele mankementjes ben ik goed gezond, zodat er wekelijks een paar keer kan worden getennist. Als vrijwillige boswachter ben ik actief bij Natuurmonumenten, bezoekerscentrum Nieuwkoop. Daar organiseer ik jaarlijks een aantal Wilde Buitendagen en ik geef presentaties op scholen en bso's. Op mijn initiatief organiseerden we op de Nieuwkoopse plassen ook een paar keer een excursie voor doven. Uiteraard met een tolk erbij. Marianne en ik zijn grootouders van 5 horende kleinkinderen in de leeftijd van 6 tot 16 jaar. Waarvan er twee dove ouders hebben. Onze aandacht voor hen is toch altijd net even anders dan voor het gezin met horende ouders.

VERVOLG TOINE

4 Toewijding en betrouwbaarheid.

5 Het gaat heel goed met me. Voornaamste dagelijkse bezigheid is werken: enerzijds als interim bestuurder (op dit moment als directeur van Medisch Diagnostisch Centrum Amstelland), anderzijds als directeur van De Verbinding BV (zie ook <https://youtu.be/3MHyLRGRGzU>).

PRESENTATIE DIVERS DOOF

Op 20 mei stelde Divers Doof zich voor aan genodigden. Een impressie:

Het bestuur van Divers Doof met het logo. Vlnr: Kees Knol (voorzitter), Map van der Wilden (lid) Milthon Boldewijn (penningmeester), Gerard de Vijlder (secretaris).

(vlnr) Tolk, Kees Knol, voorzitter van Divers Doof, die de voorzitters: Robert ten Bloemendal (Stichting Plotsdoven), Map van der Wilden (FODOK) en Lisa Hinderks (Nederlandse Dove Jongeren) interviewt.

Leden van het Nederlands Gebarenkoor zingen Samen Sterk.

Fotograaf: Evin Mazot

Napraten en contacten hernieuwen.

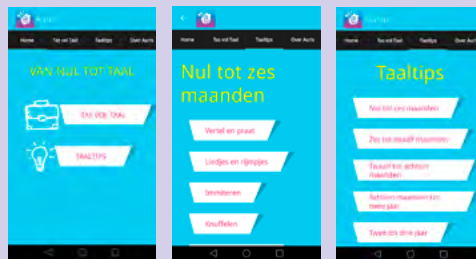
INFOLIO

GOEDOMTEWETEN...

Wil je meer weten over één van de genoemde onderwerpen of heb je zelf een interessant nieuwtje waar ook andere ouders hun voordeel mee kunnen doen? Bel of mail ons: tel: 030 - 290 0360 of info@fodok.nl Zie ook www.fodok.nl

WETSVORSTEL VN-VERDRAG DOOR DE EERSTE KAMER

De Eerste Kamer heeft dinsdag 12 april 2016 met staatssecretaris Van Rijn (Volksgezondheid, Welzijn en Sport) gedebatteerd over de ratificatie van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Voor de ratificatie waren een wetsvoorstel voor goedkeuring van het verdrag en een wetsvoorstel voor de uitvoering van het verdrag ingediend. Beide wetsvoorstellen zijn door de Eerste Kamer zonder stemming aanvaard. Een mijlpaal voor alle mensen met een beperking!

AURIS LANCEERT APP: VAN NUL TOT TAAL

Auris lanceert een nieuwe app: Van nul tot taal. Een app vol nuttige taaltips, ondersteund met voorbeeldfilmpjes om de taalontwikkeling van jonge kinderen te stimuleren. Met behulp van de informatie en voorbeeldfilmpjes in de app kunnen ouders van jonge kinderen en medewerkers in de kinderopvang leren hoe ze de taalontwikkeling bij kinderen kunnen stimuleren.

NPO-APP: VIDEO'S MET ONDERTITELING

De app van de Nederlandse Publieke Omroep heeft een update gekregen waardoor het kijken van video's makkelijker is geworden. De app heeft namelijk een functie gekregen om ondertiteling aan te zetten, zodat je mee kunt lezen met de video's. Bij het afspelen van een video kun je in de NPO-app nu ondertiteling aanzet-

ten, zo meldt de techwebsite iCulture. In de speler vind je rechtsonder een knop met de letter T. Tik deze aan en er wordt Nederlandse ondertiteling getoond. Dankzij deze functie wordt de app een stuk toegankelijker voor mensen met een gehoorbeperking. Met de NPO-app kun je de programma's van de Nederlandse Publieke Omroep op je iPhone of iPad kijken en luisteren. De tv-programma's verschijnen kort na afloop van de uitzending op NPO 1, 2 en 3 en blijven dertig dagen beschikbaar. In de Android-versie van de app is ondertiteling (nog) niet beschikbaar.

SPONSOORLOOP VOOR DE KNDSB

Zondag 30 oktober 2016 vindt alweer de vijfde editie van de SponsOORloop plaats, hét hardloopevenement voor doven, slechthorenden en professionals daaromheen. Het geldt dat ze ophalen voor de SponsOORLoop wordt gedoneerd aan de Koninklijke Nederlandse Doven Sport Bond (KNDSB). Loop jij ook (weer) mee? Help mee de sportieve ambities van de KNDSB waar te maken! De SponsOORloop is dit jaar onderdeel van de DrechtStadLoop, een bijzondere marathon met het historische centrum van Dordrecht als magisch loophart. Wil jij meelopen? Dan kan je je inschrijven op: <https://sponsoorloop.nl>.

**17 SEPTEMBER 2016:
OPCI-CONTACTDAG**

Op 17 september organiseert OPCI een contactdag, dit jaar met het thema 'Wat zit er allemaal in mijn CI-koffer en wat kan ik ermee?' Deze dag is bedoeld voor mensen met een cochleair implantaat (CI) en voor hen die een CI overwegen. Ook ouders van kinderen met een CI en die kinderen zelf zijn van harte welkom. Locatie: Restaurant 'De Busjop' in Heythuysen, zie www.debusjop.nl. De kosten van de dag zijn € 17,50 per persoon, voor kinderen € 7,50.

Aanmelden tot 9 september, via peter.helmhout@opciweb.nl.

Vermeld in de e-mail naam, adres en het aantal personen.

De aanmelding is pas definitief na ontvangst van het deelnemersbedrag.

Het bedrag kan overgemaakt worden op rekeningnummer NL82 RABO 0300 7732 69 ten name van de Stichting Hoornmij onder vermelding van OPCI-contactdag Heythuysen.

Wees op tijd want: vol is vol.

INTERNATIONALE UITWISSELING: LEUK EN LEERZAAM!

'Zwitsers meisje, doof, 18 jaar, zoekt gastgezin', twitterde de YFU (<https://www.yfu.nl>), een non-profitorganisatie die wereldwijd educatieve uitwisselingsprogramma's realiseert. Met gebarende mensen in huis werd de familie Nutters als snel omarmd als gastgezin. Een jaar waarin ze hebben geleerd over verschillende culturen en mogelijkheden voor onderwijs aan doven. Een jaar met een schat aan ervaringen, struikelblokken, kansen én gezinsuitbreiding. In een Zwitserse documentaire vertelt Katia Pahud over haar ervaringen in Nederland: www.rts.ch/play/tv/signes/video/mon-annee-dechange-aux-pays-bas?id=7757742.

**29 JUNI TOT EN MET 10 JULI 2016:
VOORSTELLING ZWEMBADVERHALEN**

De voorstelling Zwembadverhalen speelt van 29 juni t/m 10 juli 2016 op een bijzondere locatie: de gesloten buitenbaden van De Scharlakenhof in Haren. Deze locatie inspireerde filmmaker en artistiek leider van Zwembadverhalen Anne van Slageren om een voorstelling te maken.

Zwembaden vormen een geweldige voedingsbodem voor persoonlijke en bijzondere verhalen die in de loop der tijd een nostalgische lading hebben gekregen. Deze verhalen heeft het team van Zwembadverhalen verzameld door het organiseren van verhalenavonden in de dorpen en steden in de omgeving van Haren. Begin 2016 is een groep amateur-acteurs onder leiding van regisseur Jorrit Boonstra en Izaline Calister aan de slag gegaan met improvisatie-oefeningen die gebaseerd zijn op deze verhalen. In alle voorstellingen is gebarentaal verwerkt. Daarnaast zijn er ook bij alle voorstellingen, op alle speeldata, tolken

aanwezig. Je bent van harte welkom! Voor speeldata, tijden en kaartverkoop zie de website: www.zwembadverhalen.nl.

ZELF DOEN

Dick de Bruijn (29) is doof en woont in Vries. Dick heeft op een dovenschool gezeten en ging na groep 8 naar het regulier onderwijs. Momenteel werkt Dick als leerkracht op een dovenschool. Hij werkte ook mee aan de FODOK-dvd *Lezen leuker maken* voor dove en slechthorende kinderen en jongeren - met of zonder CI.

'Mama, ik wil zelf boodschappen doen!', riep ik een keer. Op de fiets. Doodeng vond mijn moeder dat. Maar ja, we waren al vaak samen naar de winkels geweest op de fiets. Ik wist waar ik moest uitkijken en hoe ik moest fietsen naar de slager. Dus hebben we samen een briefje geschreven met wat er gehaald moest worden. Mijn moeder vertelde dat ik het briefje aan de slager kon geven en daarna moest betalen. Nou, daar ging ik, heel stoer op de fiets. Mijn moeder heeft al die tijd voor het raam gestaan, uitkijkend naar mijn terugkeer. Natuurlijk ging het goed en ik was hartstikke trots op mijzelf.

Voor ons als ouders en opvoeders kunnen de eerste stappen van het kind in de wijde wereld spannend zijn. Soms zijn we geneigd de weg te banen door zelf voorop te lopen en het kind te laten volgen. Maar er komt een tijd om het kind voorop te laten lopen. Wat wij dan (soms met moeite!) kunnen doen, is het kind volgen en er voor hem/haar zijn. Zo weet het kind dat het altijd terugkan. Door vallen en opstaan leert het zijn eigen weg te bewandelen.

De boodschappen op een briefje schrijven werkte perfect en ik deed er mijn voordeel mee! Een paar dagen later werd ik met de taxi ineens als eerste thuisgebracht. Heel verwonderlijk vond mijn moeder dat, want normaal was ik altijd de laatste op de rit. De taxichauffeur feliciteerde mijn moeder nog. Ze begreep er niets van... tot ze een

briefje in mijn tas vond met in hanenpoten erop geschreven: 'mama zegt vlug naar huis oma jarig'. Ze moest wel gniffelen, want oma was helemaal niet jarig, maar ik was wel mooi op tijd thuis!

Toen ik 9 jaar was, wilde ik blokfluit gaan spelen. Mijn moeder vond het prima en zocht een blokfluitjuf. Iedereen verklaarde haar voor gek! Maar leuk dat ik het vond, ook al hoorde ik er niet veel van. Mijn moeder had zoiets van 'Als Dick het niet leuk meer vindt, stopt hij vanzelf'. Dit gebeurde na een tijdje ook, maar niet voordat ik met kerst voor de hele familie 'Stille nacht' had gefloten. Mijn moeder was trots en ik ook! Als een doof kind iets wil en hier ook echt voor wil gaan, moeten we niet te snel oordelen dat het kind dat niet kan of niet leuk vindt. Dit weet je alleen door het kind zelf te laten proberen en ervaren.

Ook volwassenen moeten het soms zelf doen... Zo kwam het in mijn horende omgeving vaak voor dat een oom of tante aan mijn ouders vroeg wat ik wilde drinken. Mijn moeder antwoordde altijd: 'Vraag maar aan hem'. Dat was voor hen soms best wel slikken, maar hierdoor werd mijn omgeving wel gestimuleerd om te communiceren met mij. Al was het met handen en voeten of gewoon de koelkast openrukken en me laten aanwijzen wat ik wilde hebben. Soms moet je iets doen wat je spannend vindt, maar door zelf doen, doe je succeservaringen op. Dus... wat ga je of laat je zelf doen?

Dick de Bruijn

OPROEP

PENNINGMEESTER GEZOCHT

Het bestuur van de FODOK zoekt een penningmeester.

De penningmeester stelt de jaarrekening en de (meerjaren)begroting op, en houdt controle op de ontvangsten en uitgaven van de FODOK (o.a. via online toegang tot het geautomatiseerde boekhoudpakket). De penningmeester is eerste aanspreekpersoon voor de projectbegrotingen en, samen met de voorzitter, voor de personeelscontracten. Gezocht wordt naar HR-ondersteuning. De salarisadministratie van de FODOK-medewerkers (drie vast, twee op projectbasis) is - evenals de boekhouding - ondergebracht bij een administratiekantoor. Het tijdsbeslag is ongeveer een dagdeel per week.

De FODOK houdt kantoor in Houten. Daar zijn ook de bestuursvergaderingen. Formeel moeten bestuursleden ouder zijn van een doof kind, de voorkeur van de FODOK gaat dan ook uit naar een ouder met aantoonbare en ruime financiële ervaring. Gezien het belang van een goede en snelle invulling van de penningmeestersfunctie heeft de ALV in dit geval dispensatie verleend. Derhalve kunnen ook personen met relevante ervaring reageren, die geen ouder van een doof kind zijn. Alle leden van het FODOK-bestuur en dus ook de penningmeester zijn vrijwilligers. Uiteraard worden gemaakte onkosten vergoed.

Voor informatie: mw. Map van der Wilden, voorzitter;
map.vanderwilden@fodok.nl.

COLOFON

FODOKFORUM is het halfjaarlijkse leden- en donateursmagazine van de FODOK - Federatie van Ouders van Dove Kinderen - *met of zonder CI*.

Redactieadres

FODOK - Postbus 354, 3990 GD Houten,
onder vermelding van FODOKFORUM
tel: 030 - 290 0360

info@fodok.nl | www.fodok.nl

Bankrekening:

IBAN: NL05 ABNA 0429 4748 57

t.n.v. FODOK te Houten.

Nummer 14

Redactie Inge Doorn, Mariën Hannink,
Henk Prevaes, Map van der Wilden.

Vormgeving en opmaak:

Helga Wening van Raan (Studio Hooghalen).

Fotografie Wij bedanken iedereen die foto's beschikbaar heeft gesteld.

Aan dit nummer werkten ook mee

Dick de Bruijn en Karla van der Hoek.

Druk Koninklijke van Gorcum BV

FODOKFORUM nr 15 verschijnt in het na-jaar van 2016. Daarnaast verschijnt enkele keren per jaar een korte digitale update van FODOKFORUM.

Wilt u uw lidmaatschap opzeggen?

Doe dit dan vóór 1 oktober.

Opzeggen kan telefonisch:

030 - 290 03 60

of per e-mail: info@fodok.nl